

ROMÂNIA

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

PLENUL

HOTĂRÂREA nr. 519

din 26 mai 2015

Prin raportul nr. 2512/IJ/1518/DIJ/666/DIP/2015, Inspekția Judiciară a înaintat Plenului Consiliului Superior al Magistraturii rezultatul verificărilor efectuate la sesizarea președintelui Consiliului Superior al Magistraturii, cu privire la apărarea independenței sistemului judiciar, ca urmare a unor declarații publice făcute de domnul Băsescu Traian, fost Președinte al României, la data de 29 aprilie 2015, prin intermediul postului de televiziune B1 TV, și preluate de mass-media.

Analizând raportul Inspekției Judiciare și văzând înscrisurile atașate, Plenul reține următoarele:

La data de 30 aprilie 2015, sub nr. 1/10234/2015, a fost înregistrată la Inspekția Judiciară sesizarea președintelui Consiliului Superior al Magistraturii, prin care a solicitat ca, în conformitate cu dispozițiile art. 30 alin. (1) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările ulterioare, și art. 7 alin. (4) lit. a) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Superior al Magistraturii, aprobat prin Hotărârea nr. 326/2005 a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii, cu modificările și completările ulterioare, să se efectueze verificările necesare pentru a se stabili dacă s-a adus atingere independenței sistemului judiciar, prin afirmațiile emise în spațiul public de domnul Băsescu Traian, fost Președinte al

României, la data de 29 aprilie 2015, prin intermediul postului de televiziune B1 TV, și preluate de mass-media.

Verificările efectuate în conformitate cu dispozițiile art. 54 alin. (2) din Regulamentul privind normele pentru efectuarea lucrărilor de inspecție de către Inspecția Judiciară, aprobat prin Hotărârea nr. 1027/15.11.2012 a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii, au avut în vedere declarațiile cuprinse în interviul acordat de domnul Băsescu Traian, fost Președinte al României, postului de televiziune B1TV, declarații ce au fost preluate ulterior de mass-media.

Conform raportului Inspecției Judiciare, s-a reținut că domnul Băsescu Traian, prin afirmațiile făcute, a acreditat următoarele aspecte:

1. Activitatea Inspecției Judiciare și a Consiliului Superior al Magistraturii se desfășoară cu părtinire cu referire la apărarea independenței sistemului judiciar, apărând un sistem judiciar corupt.

Astfel, domnul Băsescu Traian a susținut că: „...în momentul de față Inspecția Judiciară și CSM au devenit o măciucă care se aplică direct în gura oricărui om care vrea să exprime ceva despre justiție. Nu vă supărați, în spatele acestei agresivități a Inspecției Judiciare și CSM se află o mare de corupție...”.

„Eu sunt revoltat de abordarea măciuca în gura oricui vorbește de justiție, noi suntem perfecți: nu, domnilor, sunteți la fel de corupți ca cei din administrație.”

2. Activitatea magistraților, judecători și procurori, nu și-a atins scopul prevăzut de lege, respectiv de înlăptuire a justiției, inducând ideea că aceasta a fost deficitară, în sensul existenței unei justiții discreționare.

În acest sens, s-a reținut că declarațiile domnului Băsescu Traian au conținut următoarele: „... sistemul e de departe a fi perfect, așa cum e prezentat de liderii justiției...și oricât s-ar debășifica, de ce a fost nevoie de legea 10, cu privire la restituirea de către primari a localităților: pentru că politicianul a constatat că cei care aveau dreptul erau târâți zece de ani și nu reușeau să intre în posesia proprietăților? Pentru că politicianul a constatat că în instanțe cei care aveau dreptul la restituiri erau târâți 10, 12 ani și nu reușeau să intre în posesia proprietăților. S-a considerat că o șansă în plus ar fi primarii. Eu am fost unul dintre primarii care au făcut restituiri masive pe Legea 10, substituind de fapt justiția care trebuia să rezolve problema asta. De ce s-a creat ANRP? Din același motiv! Din

cauza corupției din justiție care a fost incapabilă să restituie proprietarilor drepturile lor și atunci a trebuit să intervină niște măsuri administrative, în care politicul, la rândul lui, și-a manifesta corupția.”

„Modul în care încearcă de 6 luni să se arate a fi Fecioara Maria e una din minciunile publice pe care încearcă să le instaleze în favoarea unei justiții discreționare...dar dacă cineva încearcă să îmi spună (...) dacă trebuie să lăsăm arestările discreționare la mâna unor judecători mai puțin fair play, nu e în regulă”.

„Nu-i acuz că sunt corupți, neapărat, dar constatăm că acest delay uriaș, această nedreptate a făcut să apară șmecherii cu drepturi litigioase...”.

„Să nu credeți că oamenii din justiție sunt niște marțieni curați aduși și puși în funcții. Este, și a demonstrat-o chiar DNA, este corupție injustiție.”

Față de solicitarea formulată de președintele Consiliului Superior al Magistraturii, Plenul reține următoarele:

În calitatea sa fundamentală de garant al independenței justiției, Consiliul Superior al Magistraturii apără corpul magistraților împotriva actelor de natură să aducă atingere independenței, imparțialității sau reputației profesionale a acestora.

Conform dispozițiilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările ulterioare, în exercitarea atribuțiilor sale, “Consiliul Superior al Magistraturii are dreptul și obligația de a se sesiza și din oficiu pentru a apăra judecătorii și procurorii împotriva oricărui act care le-ar putea afecta independența sau imparțialitatea ori ar crea suspiciuni cu privire la acestea. De asemenea, Consiliul Superior al Magistraturii apără reputația profesională a judecătorilor și procurorilor”.

Pentru a putea aprecia dacă prin afirmațiile publice ale domnului Băsescu Traian, fost Președinte al României, a fost afectată independența întregului sistem judiciar, Plenul va analiza dacă, în raport de cadrul legal care definește independența sistemului judiciar, declarațiile care au făcut obiectul verificărilor Inspecției Judiciare au depășit limitele libertății de exprimare.

Conform celor reținute în raportul Inspecției Judiciare, rezultă că, potrivit afirmațiilor domnului Băsescu Traian, activitatea Inspecției Judiciare și a Consiliului

Superior al Magistraturii se desfășoară cu părtinire cu referire la apărarea independenței sistemului judiciar, apărând un sistem judiciar corupt, că activitatea magistraților judecători și procurori nu și-a atins scopul prevăzut de lege, respectiv de înfăptuire a justiției, inducând ideea că aceasta a fost deficitară, în sensul existenței unei justiții discreționare.

Principiile independenței și imparțialității magistraților sunt consfințite de art. 124 alin. (3) din Constituție, art. 3 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și de art. 3 alin. (2) din Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor.

De asemenea, potrivit art. 2 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, orice persoană, organizație, autoritate sau instituție este datoră să respecte independența judecătorilor.

Referitor la rolul pe care Consiliul Superior al Magistraturii îl are în cadrul autorității judecătorești, este adusă în discuție și independența instituțională, necesară în procesul decizional, respectiv independența în ceea ce privește chestiunile administrative.

Constituția României, prin dispozițiile cuprinse în art. 124, instituie principiul constituțional potrivit căruia justiția se înfăptuiește în numele legii, este unică, imparțială și egală pentru toți, iar judecătorii sunt independenți și se supun numai legii.

În Principiile fundamentale referitoare la independența magistratului, adoptate la Milano în anul 1985 și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, se precizează la art. 1 că „independența magistraturii trebuie garantată de către stat și enunțată în Constituție sau altă lege națională, iar toate instituțiile guvernamentale sau altele trebuie să o respecte”.

În cadrul aceluiași principii, la art. 2 se menționează că „sistemul juridic va decide în problemele care îi sunt înaintate imparțial, pe baza faptelor și în conformitate cu legea, fără vreo restricție, influență incorectă, sugestie, presiune, amenințare sau interferență, directă sau indirectă, din orice parte sau pentru orice motiv”.

Recomandarea (94) 12 a Comitetului de Miniștri al statelor membre privind independența, eficiența și rolul judecătorilor, adoptată la 13 octombrie 1994, dorind să

promoveze independența sistemului judiciar a elaborat mai multe reguli cu valoare de principiu.

Una dintre acestea vizează obligația statelor de a lua toate măsurile necesare pentru a respecta, promova și proteja independența judecătorilor.

Documentul prevede că sensul de „independența judecătorilor” nu se referă exclusiv la judecători, ci acoperă sistemul judiciar în întregime.

Conținutul acestui principiu constă în obligația executivului și legislativului să se abțină de la adoptarea oricăror măsuri care ar putea submina independența judecătorilor. Pe lângă toate acestea, se precizează în document „că nu ar trebui să fie permis grupurilor de presiune să submineze independența sistemului judiciar”.

În raportul Singhvi către Comisia drepturilor omului a ONU din 1987 se precizează că „principiile independenței și imparțialității sunt pietrele de fundament ale motivării și legitimității funcției judiciare în orice stat” - (pct. 75).

În ceea ce privește rolul Consiliului Superior al Magistraturii în cadrul sistemului judiciar, prevederile art. 133 alin. (1) din Constituția României și ale art. 1 alin. (1) și (2) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările ulterioare, atestă faptul că acesta este garantul independenței justiției, că este independent și se supune în activitatea sa numai legii.

Capitolul VI din Titlul III al legii fundamentale este consacrat autorității judecătorești, formată din instanțele judecătorești, Ministerul Public și Consiliul Superior al Magistraturii, fiecare cu atribuții proprii, stabilite prin normele constituționale și prin alte dispoziții legale.

Constituția, prin articolul 132 alin. (1), a conferit misiunea de „garant al independenței justiției” Consiliului Superior al Magistraturii, ca unic reprezentant al autorității judecătorești.

De asemenea, Inspekția Judiciară, potrivit art. 72, coroborat cu art. 74 lit. g) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările ulterioare, își desfășoară activitatea prin inspectorii judiciari, în mod independent și imparțial, care au printre atribuții, pe cea de efectuare a verificărilor dispuse de Plenul Consiliului Superior al Magistraturii pentru soluționarea cererilor

privind apărarea independenței judecătorilor, prezentând, în acest sens, Plenului Consiliului Superior al Magistraturii raportul cu rezultatul verificărilor.

În conformitate cu prevederile art. 1 alin. (2) și (3) din Regulamentul de organizare și funcționare a Inspecției Judiciare, Inspecția Judiciară funcționează ca structură autonomă în cadrul Consiliului Superior al Magistraturii și acționează potrivit principiului independenței operaționale, iar scopul Inspecției Judiciare este acela de a contribui la îmbunătățirea calității actului de justiție, a eficienței și eficacității sistemului judiciar, prin intermediul unor verificări independente și de evaluare a activității acestuia.

În mod constant, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii a apreciat că independența magistraților nu constituie doar o garanție a statului pentru înfăptuirea justiției, ci, în egală măsură, un drept și o obligație a magistraților. Independența este privită ca „atribut al funcției, care îi permite judecătorului să acționeze în realizarea actului juridic și, mai ales, să decidă doar în baza legii și a propriei conștiințe, fără nici o subordonare sau influență”.

Independența nu este un privilegiu în interesul propriu al magistraților, ci în interesul statului de drept și al celor care caută și doresc înfăptuirea justiției. Aceasta îi este conferită magistratului în vederea protecției drepturilor persoanelor care apelează la justiție pentru a li se face dreptate și constă în responsabilitatea magistratului de a convinge, nu prin forța principiului autorității, ci a argumentelor raționale, temeinice, constituind astfel un mijloc de a asigura și păstra încrederea publicului în sistemul judiciar.

De asemenea, în mod constant, Curtea Constituțională, a apreciat că unul dintre factorii care asigură independența și imparțialitatea Consiliului Superior al Magistraturii, ca organ de jurisdicție, îl constituie existența unei protecții adecvate împotriva presiunilor exterioare (în acest sens, Decizia nr. 518/2007, Decizia nr. 779/2009, Decizia 1556/2011).

Totodată, Principiile de la Bangalore consacră independența justiției ca premisă a statului de drept și ca o garanție fundamentală a procesului echitabil.

Potrivit dispozițiilor art. 30 alin. (1) și (6) din Constituția României, „Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel,

prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile, însă libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine”.

De asemenea, dreptul la liberă exprimare, prevăzut de art. 30 din Constituție nu poate fi exercitat cu încălcarea principiului independenței judecătorului și supunerii lui numai legii, astfel cum este statuat prin dispozițiile art. 124 din Constituție și art. 2 alin.(3) din Legea nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată și modificată, precum și al independenței procurorilor, statuat prin dispozițiile art. 64 alin. 2 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată și modificată.

Libertatea de exprimare este garantată de art. 10 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, conform căruia „fiecare are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept va include susținerea opiniilor și primirea sau distribuirea de informații și idei fără intervenția autorităților publice și fără a ține cont de frontiere. Exercitarea acestei libertăți, deoarece implică datorii și responsabilități, poate fi subiectul unor formalități, condiții, restricții și penalități după cum prevede legea și care sunt necesare într-o societate democratică, în interesele securității naționale, teritoriale sau securității publice pentru a preveni dezordinile sau infracțiunile, pentru protecția sănătății sau a moralei, pentru protecția reputației sau a drepturilor altor persoane, pentru a preveni divulgarea informațiilor primite confidențial sau pentru menținerea autorității sau imparțialității sistemului judiciar”.

Art. 19 al Declarației Universale a Drepturilor Omului prevede că „orice persoană are dreptul la libertatea de opinie și de exprimare, ceea ce implică dreptul de a nu fi tulburat pentru opiniile sale și acela de a comenta, de a primi și de a răspândi, fără a ține cont de frontieră, informații și idei prin orice mijloace de exprimare”.

Limitarea adusă de stat libertății de exprimare trebuie să îndeplinească trei condiții cumulative: să fie prevăzută de lege, să urmărească cel puțin unul dintre scopurile legitime prevăzute de textul Convenției Europene a Drepturilor Omului, și să fie necesară într-o societate democratică pentru atingerea acelui scop.

În practica sa constantă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Wingrove c. Regatului Unit; Thorgeir Thorgeirson c. Islandei) a reamintit că articolul 10 paragraful 2

al Convenției circumstanțiază restrângerile libertății de exprimare în cazul discursului politic sau al celui care privește chestiuni de interes general, iar prin cauza „Pager și Oberschlick c. Austriei” s-a statuat că „activitatea justiției nu poate fi discutată fără să se aibă în vedere anumite limite pentru a nu submina autoritatea acesteia, comandament deosebit de important într-un stat de drept”.

Conform raportului Inspecției Judiciare, afirmațiile făcute în spațiul public de domnul Băsescu Traian au avut ca efect producerea unei culpabilizări a sistemului judiciar în ansamblu, în contextul în care, în ședința Plenului Consiliului Superior al Magistraturii din data de 29 aprilie 2015, pe baza verificărilor efectuate de Inspecția Judiciară, s-a constatat că a fost adusă atingere independenței sistemului judiciar, tot ca urmare a unor afirmații făcute de fostul Președinte al României.

Plenul reține că, în anul 2014, dintr-un număr de 12 sesizări formulate de Consiliul Superior al Magistraturii, având ca obiect apărarea independenței și imparțialității sistemului judiciar, au fost admise 8 de către Plenul Consiliului Superior al Magistraturii, iar 4 au fost respinse.

Din această statistică rezultă faptul că, în materia apărării independenței și imparțialității sistemului judiciar, Inspecția Judiciară și Consiliul Superior al Magistraturii se pronunță în sensul admiterii sesizărilor numai în condițiile în care se constată depășirea limitei libertății de exprimare și indiferent de persoana care își prezintă opiniile referitoare la actul de justiție.

Când, din anumite motive, funcția și rolul puterii judecătorești sunt diminuate, statul pierde calitatea de stat de drept, cu toate consecințele și implicațiile socio-economice ce decurg din aceasta.

Într-un stat de drept, nimeni și, cu atât mai mult, fostul Președinte al României, nu are dreptul să-și extrapoleze opiniile personale ce reflectă atitudinea sa subiectivă, față de activitatea Inspecției Judiciare și a Consiliului Superior al Magistraturii.

Pentru a-și îndeplini în mod corespunzător atribuțiile, magistrații au nevoie de încrederea opiniei publice, iar această încredere ar putea fi afectată de afirmațiile care pun la îndoială capacitatea profesională, integritatea și imparțialitatea procurorilor și judecătorilor.

Susținerile publice ale domnului Băsescu Traian, fost Președinte al României, în sensul cărora activitatea magistraților judecători și procurori nu și-a atins scopul prevăzut de lege, respectiv de înlăturare a justiției, inducând ideea că aceasta a fost deficitară, în sensul tergiversării anumitor cauze, subminează autoritatea judecătorească și aduce atingere independenței sistemului judiciar.

De asemenea, prin afirmațiile făcute, fostul Președinte al României a indus în mod indirect ideea unei funcționări anormale și incorecte a sistemului judiciar, în ansamblul său, în sensul că activitatea acestuia se desfășoară în mod discreționar. O atare idee privind nerespectarea legii de către magistrați și lipsa de independență a acestora („justiție discreționară, corupție, magistrați mai puțin fair-play”) are drept consecință majoră alterarea, înainte de toate, a încrederii opiniei publice în competența, corectitudinea și probitatea pe care, în mod legitim, orice persoană care încredințează magistraților apărarea drepturilor sale le așteaptă.

Impactul declarațiilor domnului Băsescu Traian este cu atât mai puternic, atât prin prisma funcției deținute la un moment dat, respectiv de Președinte al României, cât și prin calitatea acestuia, de formator de opinie.

Totodată, Plenul constată că modalitatea de exprimare, generală, creează un dubiu greu de înlăturat cu privire la independența magistraților, cu consecința afectării imaginii sistemului de justiție.

Toate aceste afirmații cu caracter general, au drept efect dezinformarea opiniei publice cu privire la modul de funcționare a sistemului judiciar, cu un impact profund negativ asupra justițiabililor, de natură a le afecta încrederea în actul de justiție și de a amplifica nemulțumirile care, de altfel, sunt inerente în procedura judiciară.

În aceste condiții, Plenul apreciază că afirmațiile domnului Băsescu Traian, concretizate în aprecieri subiective negative cu privire la activitatea sistemului judiciar, nu ar trebui emise în spațiul public, astfel de afirmații încadrându-se în situația în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a afirmat constant că se impune restrângerea libertății de exprimare, în scopul de a asigura autoritatea și imparțialitatea justiției.

În raport de considerentele de mai sus, Plenul apreciază că, prin declarațiile publice ale domnului Băsescu Traian, fost Președinte al României, se aduce atingere independenței sistemului judiciar, în ansamblul său.

Față de cele expuse, în temeiul dispozițiilor art. 30 alin. (2) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, și art. 75 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin vot direct și secret, cu majoritatea voturilor membrilor prezenți;

PLENUL CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII HOTĂRĂȘTE

Art.1 - Apreciază că, prin afirmațiile emise în spațiul public de domnul BĂSESCU TRAIAN, fost Președinte al României, la data de 29 aprilie 2015, prin intermediul postului B1 TV și preluate de mass-media, se aduce atingere independenței sistemului judiciar, în ansamblul său.

Art.2 - Emiterea unui comunicat de presă de către Biroul de informare publică și relații cu mass-media, în sensul celor reținute mai sus.

Art.3 - Prezenta hotărâre se comunică Inspecției Judiciare.

Dată în București, la data de 26 mai 2015

Președinte,

Judecător Marius Badea TUDOSE

